

चाणक्य मंडल परिवार

प्रश्नपुस्तिका

राज्यशास्त्र

एकूण प्रश्न : 100

वेळ : दोन तास

Full length Paper-1

एकूण गुण : 200

सूचना

- (1) सदर प्रश्नपुस्तिकेत 100 अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरुवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. असा तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका समवेक्षकांकडून लगेच बदलून घ्यावी.
  - (2) आपला परीक्षा-क्रमांक ह्या चौकोनात बॉलपेनने लिहावा.
परीक्षा-क्रमांक									
- (3) या प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाला 4 पर्यायी उत्तरे सुचविली असून त्यांना 1, 2, 3 आणि 4 असे क्रमांक दिलेले आहेत. त्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तराचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर नमूद करावा. अशा प्रकारे उत्तरपत्रिकेवर उत्तरक्रमांक नमूद करताना तो संबंधित प्रश्नक्रमांकासमोर छायांकित करून दर्शविला जाईल याची काळजी घ्यावी. ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे.
  - (4) ज्या विषयासाठी मराठी बरोबर इंग्रजी माध्यम विहित केलेले आहे. त्या विषयाचा प्रत्येक प्रश्न मराठी बरोबर इंग्रजी भाषेतदेखील छापण्यात आला आहे. त्यामधील इंग्रजीतील किंवा मराठीतील प्रश्नामध्ये मुद्रणदोषांमुळे अथवा अन्य कारणांमुळे विसंगती निर्माण झाल्याची शंका आल्यास, उमेदवाराने संबंधित प्रश्न पर्यायी भाषेतील प्रश्नाशी ताडून पहावा.
  - (5) उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही.
  - (6) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत.
  - (7) प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरपत्रिकेतील योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच "उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची दिलेल्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकेत सोडविलेल्या प्रत्येक चुकीच्या उत्तरांसाठी एक तृतीयांश गुण वजा करण्यात येतील".
  - (8) प्रश्नपुस्तिकेमध्ये विहित केलेल्या विशिष्ट जागीच कच्चे काम (रफ वर्क) करावे.

*****

चाणक्य मंडल परिवार

1. खालील विधाने विचारात घ्या.

अ) 4 नोव्हेंबर 1948 रोजी राज्यघटनेचा अंतिम मसुदा घटना समितीला सादर करण्यात आला.

ब) 26 नोव्हेंबर 1949 रोजी 282 सदस्यांनी राज्यघटनेवर स्वाक्षऱ्या केल्या.

पर्यायी उत्तरे :

1) विधान अ योग्य

2) विधान ब योग्य

3) दोन्ही विधाने योग्य

4) दोन्ही विधाने अयोग्य

Consider the following statements.

a) On 4 November 1948, the final draft of the Constitution was submitted to the Constituent Assembly.

b) On 26 November 1949, 282 members signed the constitution.

Answer options :

1) Statement a is correct

2) Statement b is correct

3) Both statements are correct

4) Both statements are incorrect

2. जवाहरलाल नेहरू खालीलपैकी कोणत्या समितीचे अध्यक्ष नव्हते?

1) संस्थाने समिती

2) संघराज्यीय राज्यघटना समिती

3) नागरीकत्वावरील तदर्थ समिती

4) घटनेचा मसुदा परिक्षण करणारी विशेष समिती

Jawaharlal Nehru was not the chairman of which of the following committees?

1) States Committee

2) Union Constitution Committee

3) Ad Hoc Committee on Citizenship

4) Special committee to examine the draft constitution

3. घटना समिती प्रथमतः विधिमंडळ म्हणून _____ रोजी भरली.

1) 17 नोव्हेंबर 1947

2) 17 जून 1948

3) 22 जुलै 1947

4) 17 नोव्हेंबर 1948

For the first time The Constituent Assembly met as a dominion legislature on _____.

1) 17 November 1947

2) 17 June 1948

3) 22 July 1947

4) 17 November 1948

4. घटना समितीने एकूण 2 वर्षे, 11 महिने, 18 दिवस कार्य केले, यादरम्यान घटना समितीची एकूण 11 सत्रे झाली. त्यासंदर्भात खालीलपैकी कोणती विधाने सत्य आहेत?
- अ) घटना समितीचे पहिले अधिवेशन दिल्ली (सेंट्रल हॉल) येथे भरले होते.
 ब) घटना समितीच्या पहिल्या अधिवेशनात 211 सदस्य उपस्थित होते.
 क) पहिल्या अधिवेशनात 'उद्दिष्टांचा ठराव' संमत करण्यात आला.
 ड) 24 जानेवारी 1950 रोजी घटना समितीचे अखेरचे सत्र पार पडले.

पर्यायी उत्तरे:

1) अ, ब, क, ड	2) अ, क, ड
3) अ, ब, ड	4) अ, ब, क

The Constitution Assembly had 11 sessions over 2 years, 11 months and 18 days. Which of the following statements are true regarding it?

- a) The first session of the Constituent Assembly was held at Delhi (Central Hall).
 b) 211 members were present in the first session of the Constituent Assembly.
 c) In the first session 'Resolution of Objectives' was passed.
 d) The last session of the Constituent Assembly was held on 24 January 1950.

Answer Options:

1) a, b, c, d	2) a, c, d
3) a, b, d	4) a, b, c

5. कॅबिनेट मिशन योजनेविषयी चुकीचे विधान कोणते?
- 1) सर स्टॅफोर्ड क्रिप्स हे या कॅबिनेट मिशनचे अध्यक्ष होते.
 2) यात घटना समिती स्थापन करण्याची तरतूद करण्यात आली होती.
 3) घटना तयार होईपर्यंत व्हॉईसरॉयच्या नियंत्रणाखाली हंगामी सरकार स्थापन करणारण्याची तरतूद यात करण्यात आली होती.
 4) यापैकी नाही.

Which of the following statement is false about the Cabinet Mission Plan?

- 1) Sir Stafford Cripps was the Chairman of this Cabinet Mission.
 2) It provided for the establishment of a Constituent Assembly.
 3) It provided for the establishment of a Provisional Government under the control of the Viceroy until a constitution was framed.
 4) None of these.

6. संविधान परिषदेच्या सल्लागार शाखेने भारतीय राज्यघटनेचा पहिला मसुदा _____ मध्ये तयार केला.
 1) जानेवारी, 1947 2) मार्च, 1947
 3) सप्टेंबर, 1947 4) ऑक्टोबर, 1947
 The first draft of the Constitution of India was prepared in _____ by the Advisory Branch of the Constituent Assembly.
 1) January, 1947 2) March, 1947
 3) September, 1947 4) October, 1947

7. पाचव्या अनुसूचीमधील अनुसूचित क्षेत्रे आणि अनुसूचित जनजाती यांच्या प्रशासनासंबंधी राज्यघटनेतील तरतूदी _____.
 1) राज्यपाल बदलू शकतात
 2) राष्ट्रपती बदलू शकतात
 3) विशेष बहुमताने घटनादुरुस्ती करून संसद बदलू शकते
 4) सामान्य कायदा करून संसद बदलू शकते
 Provisions of the Constitution relating to the administration of Scheduled Areas and Scheduled Tribes in Schedule - _____.
 1) may be altered by the Governor
 2) may be altered by the President
 3) may be altered by the Parliament by Constitutional Amendment requiring special majority
 4) may be altered by the Parliament by ordinary legislation

8. राज्यघटनेच्या दुसऱ्या अनुसूचीमध्ये पुढीलपैकी कोणाचा समावेश होत नाही?
 अ) उपराष्ट्रपती
 ब) महाधिवक्ता
 क) भारताचा नियंत्रक व महालेखापरीक्षक
 ड) उच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीश
 इ) विधान परिषदांचे अध्यक्ष व उपाध्यक्ष
 फ) महान्यायवादी
 पर्यायी उत्तरे:
 1) अ, क, ड, इ, फ 2) ब, ड, फ
 3) ब, क, ड, इ 4) अ, ब, इ, फ
 Which of the following are not included in the Second Schedule of the Constitution?
 a) Vice President
 b) Advocate General
 c) Comptroller and Auditor General of India
 d) High Court Judges
 e) Chairman and Vice-Chairman of Legislative Councils
 f) Attorney General
 Answers Options:
 1) a, c, d, e, f 2) b, d, f
 3) b, c, d, e 4) a, b, e, f

9. खालीलपैकी अचूक पर्याय निवडा.
- 1) नियामक कायदा, 1773: ईस्ट इंडिया कंपनीच्या भारतातील व्यवहारांचे संपूर्ण नियमन करण्यासाठी ब्रिटनमध्ये नियंत्रण मंडळाची स्थापना
  - 2) सनदी कायदा, 1833: कंपनीची भारतातील व्यापारी मक्तेदारी संपुष्टात आली.
  - 3) इंडिया कौन्सिल ॲक्ट, 1861: कंपनी कामकाजाऐवजी खातेनिहाय कामकाजाची पद्धती आणून व्हाईसरॉयचे कार्यकारी परिषदेवरील अधिकार दृढ करण्यात आले.
  - 4) पिट्ट इंडिया ॲक्ट, 1884: कंपनीच्या प्रशासनासंबंधीचा सर्व पत्रव्यवहार व कागदपत्रे ब्रिटिश सरकारला सादर करावीत, असा आदेश कंपनीच्या संचालकांना देण्यात आला.

Choose the correct option from the following.

- 1) Regulating Act, 1773: Establishment of a Board of Control in Britain to fully regulate the affairs of the East India Company in India.
- 2) Charter Act, 1833: The Company's trade monopoly in India ended.
- 3) India Council Act, 1861: The Viceroy's authority over the Executive Council was strengthened by introducing a portfolio system instead of company functioning.
- 4) Pitts India Act, 1884: Directors of the Company were ordered to submit all correspondence and documents relating to the administration of the Company to the British Government.

10. भारत सरकार कायदा, 1919 संबंधी कोणते विधान चुकीचे नाही?
- अ) या कायद्यान्वये प्रांतात प्रथमच द्विगृही कायदेमंडळाची निर्मिती करण्यात आली.
  - ब) या कायद्यान्वये केंद्रात दुहेरी शासनव्यवस्था अस्तित्वात आली.
  - क) शीख, भारतीय ख्रिश्चन, अँग्लो-इंडियन आणि युरोपियन यांच्यासाठी स्वतंत्र मतदारसंघाची तरतूद करण्यात आली.
  - ड) या कायद्यान्वये लंडनमध्ये भारताचा उच्चायुक्त हे नवीन पद निर्माण करण्यात आले.

पर्यायी उत्तरे:

1) अ आणि ब	2) क आणि ड
3) अ आणि क	4) ब आणि ड

Which statement is/are not incorrect regarding the Government of India Act, 1919?

- a) This act created a bicameral legislature for the first time in the province.
- b) This act introduced dyarchy at the centre.
- c) Separate electorates provided for Sikhs, Indian Christians, Anglo-Indians and Europeans.
- d) It created a new office of High Commissioner for India in London.

Answer Options:

1) a and b	2) c and d
3) a and c	4) b and d

11. भारतीय राज्यघटनेतील खालीलपैकी कोणत्या तरतूदींचा शिक्षणावर प्रभाव पडतो?
- अ) राज्य धोरणाची मार्गदर्शक तत्वे
ब) ग्रामीण आणि नागरी स्थानिक संस्था
क) परिशिष्ट VII
ड) परिशिष्ट VI
इ) परिशिष्ट V
फ) मुलभूत कर्तव्ये
- पर्यायी उत्तरे:
- 1) अ, ब, क, फ
2) अ, ब, ड, इ, फ
3) ब, क, ड, इ
4) अ, ब, इ, फ
- Which of the following provisions of the Indian Constitution affects education?
- a) Directive Principles of State Policy
b) Rural and urban local bodies
c) Schedule VII
d) Schedule VI
e) Schedule V
f) Fundamental duties
- Answer Options:
- 1) a, b, c, f
2) a, b, d, e, f
3) b, c, d, e
4) a, b, e, f

12. अयोग्य पर्याय ओळखा.
- 1) पासष्टावी घटनादुरुस्ती अधिनियम, 1989 अन्वये बहुसदस्यीय राष्ट्रीय अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती आयोग स्थापन करण्याची तरतूद करण्यात आली.
- 2) एकोणनव्वदावी घटनादुरुस्ती अधिनियम, 2004 अन्वये स्वतंत्र राष्ट्रीय अनुसूचित जाती आयोग आणि राष्ट्रीय अनुसूचित जमाती आयोग स्थापन करण्याची तरतूद करण्यात आली.
- पर्यायी उत्तरे:
- 1) फक्त अ
2) फक्त ब
3) अ आणि ब दोन्ही
4) यापैकी नाही
- Identify the incorrect options.
- 1) Under the Sixty-fifth Constitutional Amendment Act, 1989, a provision was made to establish a multi-member National Commission for Scheduled Castes and Scheduled Tribes.
- 2) Under the Ninety-ninth Constitutional Amendment Act, 2004, provision was made to establish a separate National Commission for Scheduled Castes and National Commission for Scheduled Tribes.
- Answer Options:
- 1) Only a
2) Only b
3) Both a and b
4) None of these

13. योग्य पर्याय निवडा.

अ) तीर्थक्षेत्रे- केंद्र सूची

क) धार्मिक संस्था- केंद्र सूची

इ) दिवाळखोर व नादारी- केंद्र सूची

पर्यायी उत्तरे:

1) अ, ब, क

3) फक्त इ

Select the correct option.

a) Pilgrimages- Central list

c) Religious Institutions- Central List

e) Bankruptcy and Insolvency - Central List

Answer Options:

1) a, b, c

3) Only e

ब) वृत्तपत्रे- राज्य सूची

ड) आर्थिक नियोजन- समवर्ती सूची

2) फक्त ड

4) यापैकी नाही

b) Newspapers- State list

d) Financial Planning- Concurrent List

2) Only d

4) None of these

14. खालीलपैकी कोणत्या घटनादुरुस्ती नुसार दिल्लीसाठी 70 सदस्यांची विधानसभा व 7 सदस्यांचे मंत्रिमंडळ यांच्या निर्मितीची तरतूद करण्यात आली?

1) 91 वी घटनादुरुस्ती अधिनियम, 2002

2) 69 वी घटनादुरुस्ती अधिनियम, 1991

3) 70 वी घटनादुरुस्ती अधिनियम, 1992

4) 91 वी घटनादुरुस्ती अधिनियम, 2003

According to which of the following constitutional amendments provision was made for the formation of a 70-member Legislative Assembly and a 7-member Cabinet for Delhi?

1) 91nd Constitutional Amendment Act, 2002

2) 69th Constitutional Amendment Act, 1991

3) 70th Constitutional Amendment Act, 1992

4) 91th Constitutional Amendment Act, 2003

15. खालीलपैकी कोणत्या घटनादुरुस्ती अन्वये राज्यघटनेतील तिसऱ्या परिशिष्टात बदल करण्यात आला?

1) 15 वी घटनादुरुस्ती अधिनियम, 1963

2) 16 वी घटनादुरुस्ती अधिनियम, 1963

3) 38 वी घटनादुरुस्ती अधिनियम, 1975

4) 21 वी घटनादुरुस्ती अधिनियम, 1967

The Third Schedule of the Constitution was amended by which of the following constitutional amendment?

1) 15nd Constitutional Amendment Act, 1963

2) 16th Constitutional Amendment Act, 1963

3) 38th Constitutional Amendment Act, 1975

4) 21th Constitutional Amendment Act, 1967

16. योग्य जोड्या जुळवा.
राज्यघटनेची वैशिष्ट्ये
अ) रिट्ट विशेषाधिकार	स्रोत
ब) राज्यसभेच्या सदस्यांचे निवडणूक	i) फ्रान्स
क) प्रजासत्ताक पद्धती	ii) अमेरिका
ड) उपराष्ट्रपती पद	iii) दक्षिण आफ्रिका
	iv) ब्रिटन

	(अ)	(ब)	(क)	(ड)
1)	ii	i	iii	iv
2)	ii	iii	i	iv
3)	iv	iii	i	ii
4)	iv	i	iii	ii

Match the correct pairs.

Features of constitution

- a) Writs Jurisdiction
b) Election of Members of Rajya Sabha
c) Republic State
d) Office of Vice President

Source

- i) France
ii) USA
iii) South Africa
iv) Britain

	(a)	(b)	(c)	(d)
1)	ii	i	iii	iv
2)	ii	iii	i	iv
3)	iv	iii	i	ii
4)	iv	i	iii	ii

17. राज्यघटनेतील पुढील कोणती कलमे भारतीय संघराज्याचे धर्मनिरपेक्ष स्वरूप स्पष्ट करतात-
अ) कलम 14
ब) कलम 15
क) कलम 29
ड) कलम 30
इ) कलम 44
पर्यायी उत्तरे:
1) वरीलपैकी सर्व
2) क, ड, इ
3) अ, क, ड, इ
4) अ, ब, इ

Which of the following articles in the Constitution explains the secular nature of the Indian Union -

a) Article 14	b) Article 15
c) Article 29	d) Article 30
e) Article 44	

Answer Options:

1) All of the above	2) c, d, e
3) a, c, d, e	4) a, b, e

18. कोणत्या राजकीय पक्षांचे संविधान सभेत केवळ एक उमेदवार निवडून आले होते?

- अ) युनियनिस्ट पक्ष
ब) साम्यवादी पक्ष
क) कृषक प्रजा पक्ष
ड) अपक्ष

इ) शेड्युल कास्ट फेडरेशन

पर्यायी उत्तरे:

- 1) अ, ब, ड
2) अ, ब, क, इ
3) अ, क, ड, इ
4) अ, ब, क, ड, इ

Which political party had only one candidate elected in the Constituent Assembly?

- a) Unionist Party
b) Communist Party
c) Krishak Praja Party
d) Independent
e) Scheduled Caste Federation

Answer Options:

- 1) a, b, d
2) a, b, c, e
3) a, c, d, e
4) a, b, c, d, e

19. खालीलपैकी अचूक जोड्या ओळखा. (देश- महिलांना मतदानाचा अधिकार)

- अ) अमेरिका - 1920
ब) ब्रिटन - 1928
क) इस्त्रायल - 1948
ड) जपान - 1945
इ) स्वित्झर्लंड - 1971

पर्यायी उत्तरे :

- 1) अ, ब, ड
2) अ, ब, ड, इ
3) अ, ब, क, ड, इ
4) क, ड, इ

Identify the correct pairs from the following. (Country- women's right to vote)

- a) America - 1920
b) Britain - 1928
c) Israel - 1948
d) Japan - 1945
e) Switzerland - 1971

Answer Options:

- 1) a, b, d
2) a, b, d, e
3) a, b, c, d, e
4) c, d, e

20. भाग III मधील कलम 12 नुसार 'राज्य' या संज्ञेमध्ये खालीलपैकी कोणत्या घटकांचा समावेश होतो?
 अ) राज्य सरकारे व राज्य विधिमंडळ ब) सर्व स्थानिक प्राधिकरणे
 क) भारत सरकारच्या नियंत्रणाखालील इतर प्राधिकरणे ड) NCERT
 इ) जेव्हा न्यायव्यवस्था नियम करण्याचे काम करत असेल

पर्यायी उत्तरे :

- 1) अ, ब, क, ड 2) अ, ब, क, ड, इ
 3) अ, ब, क, इ 4) अ, ब, क

According to Article 12 of Part III the term 'State' includes which of the following entities?

- a) State Governments and State Legislatures
 b) All local authorities
 c) Other authorities under the control of Government of India
 d) NCERT
 e) When Judiciary will act as rule maker

Answer options :

- 1) a, b, c, d 2) a, b, c, d, e
 3) a, b, c, e 4) a, b, c

21. खालील विधाने विचारात घ्या.
 अ) घटनेचा तात्विक भाग विशेषतः अमेरिकन व आयरिश घटनांवर आधारित आहे.
 ब) घटनेचा संरचनात्मक भाग ब्रिटनच्या घटनेवर आधारलेला आहे.
 क) घटनेचा राजकीय भाग भारतीय शासन कायदा, 1935 वर आधारित आहे.
 वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहे/ त?

- 1) फक्त अ 2) अ आणि क
 3) फक्त ब 4) फक्त क

Consider the following statements.

- a) Philosophical part of the Constitution is mainly based on the American and Irish constitution.
 b) The structural part of the Constitution is based on the Constitution of Britain.
 c) The political part of the Constitution is based on the Government of India Act, 1935.

Which of the above statement/s is/are correct?

- 1) Only a 2) a and c
 3) Only b 4) Only c

22. भारतीय संघराज्य व्यवस्थेसंबंधी योग्य विधाने कोणती?

- अ) भारतीय संघराज्य व्यवस्था 'कॅनडाच्या मॉडेल' वर आधारित आहे.
 ब) कॅनडाप्रमाणेच भारतीय संघराज्याची निर्मिती विघटनाद्वारे झाली आहे.
 क) राज्यघटनेच्या कलम 1 मध्ये 'भारतीय संघराज्य' असा उल्लेख केला आहे.
 ड) भारतीय संघराज्य व्यवस्था केंद्रीकरणाची प्रवृत्ती दर्शविते.

पर्यायी उत्तरे :

- 1) अ, ब, क
 2) अ, क, ड
 3) अ, ब, ड
 4) अ, ब, क, ड

Which are the correct statements regarding the Indian federal system?

- a) The Indian federal system is based on the 'Canada model'.
 b) Like Canada, the Indian federation was created through dissolution.
 c) Article 1 of the Constitution mentions 'Union of India'.
 d) The Indian federal system shows a tendency towards centralization.

Answer options :

- 1) a, b, c
 2) a, c, d
 3) a, b, d
 4) a, b, c, d

23. उत्प्रेक्षण या रिट प्राधिलेखाविषयी कोणते विधान गैरलागू आहे?

- 1) कनिष्ठ न्यायालयाने अधिकार क्षेत्राचे उल्लंघन केल्यास व नैसर्गिक न्यायाच्या तत्त्वाची उपेक्षा केल्यास वरिष्ठ न्यायालय हा प्राधिलेख काढू शकते.
 2) उत्प्रेक्षण प्राधिलेख हा प्रतिबंधात्मक तसेच उपचारात्मक स्वरूपाचा आहे.
 3) कायदेमंडळाच्या कृतीविरुद्ध हा प्राधिलेख काढता येतो.
 4) उत्प्रेक्षण प्राधिलेख न्यायिक व समन्यायिक तसेच प्रशासकीय अधिकाऱ्यांच्या विरुद्धही काढता येतो.

Which statement about the writ of Certiorari is not applicable?

- 1) The higher court can issue this writ if the lower court violates its jurisdiction and ignores the principle of natural justice.
 2) The writ of Certiorari is preventive as well as curative in nature.
 3) This writ is revocable against an act of the legislature.
 4) The writ of Certiorari can be issued against judicial, quasi-judicial as well as administrative authorities.

24. खालील विधाने विचारात घ्या.

अ) कलम 14, 19 व 21 या कलमांना भारतीय 'घटनेचा सुवर्ण त्रिकोण' असे संबोधले जाते.

ब) कलम 14, 19 व 21 या कलमांसाठी घटनेचा 'सुवर्ण त्रिकोण' ही संज्ञा सर्वप्रथम तत्कालिन सरन्यायाधीश वाय. व्ही. चंद्रचूड यांनी मिनर्वा मील खटल्यामध्ये (1980) वापरल्याचे मानले जाते.

वरीलपैकी अचूक विधान/ने निवडा.

1) फक्त अ

2) फक्त ब

3) अ आणि ब

4) दोन्हीही नाही

Consider the following sentences.

a) Articles 14, 19 and 21 are called 'the Golden Triangle of Indian Constitution'.

b) The term 'golden triangle' of the Constitution for Articles 14, 19 and 21 is believed to have been first coined by the then Chief Justice Y. V. Chandrachud in the Minerva Mill case (1980).

Choose the correct statement/s from the above.

1) Only a

2) Only b

3) a and b

4) Neither

25. कलम 31 C नुसार कलम 39 (b) आणि कलम 39 (c) मधील मार्गदर्शक तत्वांची अंमलबजावणी करणारा कोणताही कायदा _____ किंवा _____ मधील मुलभूत हक्कांचे उल्लंघन करते या कारणावरून बाद ठरणार नाही.

अ) कलम 14

ब) कलम 19

क) कलम 21

ड) कलम 29

पर्यायी उत्तरे :

1) अ आणि ब

2) अ आणि क

3) ब आणि क

4) ब आणि ड

According to Article 31 C any law implementing the directive principles contained in Article 39 (b) and Article 39 (c) shall not be struck down on the ground that it violates the fundamental rights under _____ or _____.

a) Article 14

b) Article 19

c) Article 21

d) Article 29

Answer Options:

1) a and b

2) a and c

3) b and c

4) b and d

26. खालील विधाने विचारात घ्या :

अ) 52 वी घटनादुरुस्ती, 1976 ने राज्यघटनेत पक्षांतर बंदी कायद्याचा समावेश करण्यात आला.

ब) या घटनादुरुस्तीने घटनेत 10 व्या परिशिष्टाचा समावेश होऊन कलम 101, 102, 190 आणि 191 मध्ये बदल करण्यात आले.

क) 10 व्या परिशिष्टाच्या तरतुदीबाबत नियम बनविण्याचा अधिकार गृहाच्या पीठासीन अधिकाऱ्याला आहेत पर्यायी उत्तरे:

1) फक्त अ, ब बरोबर

2) फक्त ब, क बरोबर

3) फक्त ब बरोबर

4) वरीलपैकी सर्व बरोबर

Consider the following statements :

a) The 52nd Amendment, 1976 incorporated the Anti-Defection Law into the Constitution.

b) This amendment amended Articles 101, 102, 190 and 191 by adding 10th Schedule to the Constitution.

c) The Presiding Officer of the House has power to make rules regarding the provisions of the 10th Schedule

Answer options :

1) Only a and b are correct

2) Only b and c are correct

3) Only b is correct

4) All of the above are correct

27. राज्यपालाबाबत खालील विधानांपैकी काय खरे आहे ?

अ) तो राज्य लोकसेवा आयोगाच्या अध्यक्षी व सदस्यांची नियुक्ती करतो. अर्थात, राज्य लोकसेवा आयोगाचे अध्यक्ष व सदस्य यांना पदावरून कमी करण्याचे अधिकार राज्यपालास आहे.

ब) राज्यपाल, संबंधित राज्यातील विद्यापीठांचा कुलगुरू असतो. तो राज्यातील विद्यापीठांच्या कुलपतींची नियुक्ती करतो.

क) कोणत्या कारणावरून राष्ट्रपती राज्यपालाला पदावरून काढू शकतो, हे घटनेत सांगितलेले नाही.

पर्यायी उत्तरे :

1) फक्त अ

2) फक्त क

3) फक्त अ, ब

4) अ, ब, क

Which of the following statements about the Governor is correct ?

a) He appoints the chairman and members of the state public service commission. Then of course, the governor has the power to remove the chairman and members of the state public service commission from office.

b) The Governor is the vice-Chancellor of the Universities in the concerned State. He appoints the chancellors of the universities in the state.

c) The constitution does not state on what grounds the President can remove the Governor from office.

Answer Options :

1) Only a

2) Only c

3) Only a, b

4) a, b, c

28. खालील विधानांपैकी योग्य नसलेले विधान ओळखा.
- 1) विधान परिषदेचे सदस्य अप्रत्यक्षपणे निवडून दिले जातात.
  - 2) घटनेने विधान परिषदेची किमान सदस्य संख्या 40, तर महत्तम सदस्य संख्या (त्या राज्याच्या विधानसभेच्या सदस्य संख्येच्या $\frac{1}{4}$ (एक चतुर्थांश) इतकी निश्चित केलेली आहे.
  - 3) विधान परिषदेची किमान व कमाल सदस्यसंख्या जरी घटनेने ठरविलेली असली तरी प्रत्यक्ष सदस्यसंख्या संबंधित संसदीय कायद्याद्वारेच निश्चित केली जाते.
  - 4) यापैकी नाही.

Identify the incorrect statement among the following statements.

- 1) Members of the Legislative Council are elected indirectly.
- 2) The Constitution fixes the minimum strength of the Legislative Council at 40 and the maximum strength at $\frac{1}{4}$ th (one fourth) of the total strength of the Legislative Assembly of that State.
- 3) Although the minimum and maximum strength of the Legislative Council is fixed by the constitution, the actual strength is fixed only by the relevant parliamentary law.
- 4) None of these.

29. पुढील विधाने विचारात घ्या आणि चुकीचे विधान ओळखा.
- 1) 42 वी घटनादुरुस्ती, 1976 शिक्षण, वने, वजने व मापे, वन्य पशू व पक्षी संरक्षण, सर्वोच्च व उच्च न्यायालय वगळता इतर न्यायालयांचे संघटन व प्रशासन हे 5 विषय राज्य सूचीतून समवर्ती सूचीमध्ये समाविष्ट करण्यात आले.
  - 2) राज्य सूची आणि समवर्ती सूचीपेक्षा केंद्र सूची श्रेष्ठ आहे.
  - 3) 1935 च्या कायद्यात 3 सूची होत्या, मात्र त्यावेळी उर्वरित अधिकार राज्याला होते, सध्या केंद्राला आहेत.
  - 4) कलम 248 नुसार उर्वरित अधिकार (Residuary powers) हे केंद्राकडे असतील. अमेरिकेत मात्र हे अधिकार राज्यांकडे आहे.

Consider the following statements and identify the incorrect statement.

- 1) Through the 42nd Amendment Act of 1976, five subjects were transferred from the State to the Concurrent List : Education, Forests, Weights and Measures, Protection of Wild Animals and Birds, Organization and Administration of Courts other than the Supreme and High Courts.
- 2) Central list is superior to the state list and concurrent list.
- 3) The 1935 act had 3 lists, but at that time the residuary powers were with the state, now with the centre.
- 4) According to Article 248, the residuary powers will be vested in the Centre. However, In USA this right rests with the states.

30. खालीलपैकी कोणत्या समिती/आयोगाने केंद्र-राज्य संबंधांबाबत शिफारशी केल्या आहेत ?

अ) पुंछी आयोग

ब) राजमन्नार समिती

ब) सरकारीया आयोग

क) तारकुंडे समिती

खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडा :

1) अ, ब, क

2) ब आणि क

3) अ आणि ब

4) अ आणि क

Which of the following Committees/Commissions have made recommendations regarding Centre-State relations ?

a) Punchhi Commission

b) Rajmannar Committee

c) Sarkariya Commission

d) Tarkunde Committee

Choose the correct option from the option given below :

1) a, b, c

2) b and c

3) a and b

4) a and c

31. खालील विधाने विचारात घ्या:

अ) गृहाच्या पीठासीन अधिकाऱ्यासहित संख्येच्या किमान एक-दशांश किंवा दहा सदस्य यांपैकी जी अधिक असेल ती गणसंख्या (कामकाज करण्यासाठी) असते.

ब) राज्य विधिमंडळातील कामकाजाची भाषा ही राज्याची अधिकृत भाषा किंवा हिंदी किंवा इंग्लिश असेल असे घटनेत म्हटले आहे. परंतु पीठासीन अधिकारी सदस्याला त्याच्या मातृभाषेत बोलण्याची परवानगी देऊ शकतो.

पर्यायी उत्तरे :

1) फक्त अ चूक

2) फक्त ब चूक

3) दोन्ही चूक

4) दोन्ही बरोबर

Consider the following statements :

a) At least one-tenth of the members including the Presiding Officer of the House or ten members whichever is greater constitutes a quorum (for working).

b) The Constitution states that the working language in the State Legislature shall be the official language of the State or Hindi or English. But the Presiding Officer may permit the member to speak in his mother tongue.

Answer Options:

1) Only a is incorrect

2) Only a is incorrect

3) Both are incorrect

4) Both are correct

32. खालील सिद्धांतांचा विचार करून कोणते सिद्धांत नैसर्गिक न्यायतत्वाच्या संदर्भात आहेत ते ओळखा ?
- अ) ऑडी अल्ट्रेम पार्लेम
ब) अल्ट्रा व्हायरस
क) डेलीगेटस नॉन पोटेस्ट डेलीगेर
ड) नेमो ज्युडेक्स इन कॉझा सुआ
- पर्यायी उत्तरे:

- 1) अ आणि ड
2) अ, ब आणि क
3) क आणि ड
4) वरील सर्व

Consider the following principles and identify which principles are related to Natural Justice?

- a) Audi Alteram Partem
b) Ultra Virus
c) Delegatus Non Potest Delegare
d) Nemo Judex in Causa Sua

Alternative Answers:

- 1) a and d
2) a, b and c
3) c and d
4) All of the above

33. खाली दिलेल्या विधानांपैकी चुकीचे विधान ओळखा.
- अ) महाराष्ट्र विधान परिषदेची सदस्य संख्या 76 आहे.
ब) महाराष्ट्र विधान परिषदेला 1987 मध्ये 50 वर्ष पूर्ण झाली.
क) एखादे विधेयक अर्थ विधेयक आहे की नाही हे ठरवण्याचा अधिकार विधान परिषद अध्यक्षाना प्राप्त आहे.

पर्यायी उत्तरे :

- 1) फक्त अ
2) फक्त ब
3) फक्त अ आणि क
4) वरीलपैकी सर्व.

Identify the incorrect statement from the given statements.

- a) Maharashtra Legislative Council has 76 members.
b) Maharashtra Legislative Council completed 50 years in 1987.
c) The Speaker of the Legislative Council has the power to decide whether a Bill is a Finance Bill or not.

Answer Options:

- 1) Only a
2) Only b
3) Only a and c
4) All of the above.

34. केंद्रीय दक्षता आयुक्तांची व इतर दक्षता आयुक्तांचे वेतन भत्ते कोणाप्रमाणे आहेत ?
- 1) सर्वोच्च न्यायालयाचे मुख्य न्यायाधीश व इतर न्यायाधीश
  - 2) मुख्य निवडणूक आयुक्त व इतर आयुक्त
  - 3) केंद्रीय लोकसेवा आयोगाचे अध्यक्ष व सदस्य
  - 4) वित्त आयोगाचे अध्यक्ष व सदस्य

What are the pay allowances of the Central Vigilance Commissioner and other Vigilance Commissioners?

- 1) Chief Justice and other Judges of the Supreme Court
- 2) Chief Election Commissioner and other Commissioners
- 3) Chairman and Member of Union Public Service Commission
- 4) Chairman and Member of Finance Commission

35. कलम 371 अनुसार राष्ट्रपतीला महाराष्ट्र आणि गुजरातच्या राज्यपालांना खालील बाबतीत विशेष जबाबदारी सोपविण्याचा अधिकार आहे :

अ) एक, विदर्भ, मराठवाडा आणि उर्वरित महाराष्ट्र आणि दोन, सौराष्ट्र, कच्छ आणि उर्वरित गुजरात यांच्यासाठी स्वतंत्र वैधानिक विकास मंडळांची स्थापना करणे.

ब) या मंडळांच्या कामकाजाबाबतचा अहवाल दरवर्षी केंद्रीय विधिमंडळासमोर सादर करण्याची तरतूद करणे.

पर्यायी उत्तरे :

1) फक्त अ	2) फक्त ब
3) अ, ब दोन्ही	4) यापैकी कोणतेही नाही

According to Article 371, the President is empowered to assign special responsibility to the Governors of Maharashtra and Gujarat in the following matters:

a) To establish separate Statutory Development Boards one for Vidarbha, Marathwada and rest of Maharashtra and one for Saurashtra, Kutch and the rest of Gujarat.

b) To present the report every year on the functioning of these Boards to the Central Legislature.

Answer Options:

1) Only a	2) Only b
3) Both a and b	4) None of these

36. भारतीय संसदेला राज्यसूचीतील कोणत्याही विषयाबाबत राष्ट्रीय हितासाठी कायदा करण्याचा अधिकार आहे जर त्यासंबंधी खालील ठराव मंजूर केला तर.

- 1) लोकसभेने तिच्या एकूण सदस्य संख्येच्या बहुमताने
- 2) लोकसभेने हजार राहून मतदान करणाऱ्या दोन-तृतीयांश सदस्य संख्येपेक्षा कमी नाही इतक्या बहुमताने कमी नाही इतक्या बहुमताने
- 3) राज्यसभेने हजार राहून मतदान करणाऱ्या दोन-तृतीयांश सदस्य संख्येपेक्षा कमी नाही इतक्या बहुमताने
- 4) राज्यसभेने तिच्या एकूण सदस्य संख्येच्या बहुमताने

The Parliament of India acquires the power to legislate on any subject in the State List in national interest if a resolution to that effect is passed by the

- 1) Lok Sabha by a majority of its total membership.
- 2) Lok Sabha by a majority of not less than two-thirds of its total membership.
- 3) Rajya Sabha by a majority of not less than two-thirds of its members present and voting.
- 4) Rajya Sabha by a majority of its total membership.

37. खालीलपैकी कोण-कोणत्या राज्यात द्विगृही विधिमंडळ आहे ?

अ) कर्नाटक	ब) ओडिशा
क) बिहार	ड) उत्तर प्रदेश
इ) मध्यप्रदेश	

पर्यायी उत्तरे :

1) अ, ब, इ	2) ब, क, ड
3) क, ड, इ	4) अ, क, ड

Which of the following states has a bicameral legislature ?

a) Karnataka	b) Odisha
c) Bihar	d) Uttar Pradesh
e) Madhya Pradesh	

Alternative answers:

1) a, b, e	2) b, c, d
3) a, d, e	4) a, c, d

38. पुढीलपैकी कोणत्या जोड्या अचूक आहेत ?
 अ) कलम 250 - आणीबाणीची उद्घोषणा जारी असताना राज्य सूचीतील कोणत्याही बाबीसंबंधी विधिनियम करण्याचा संसदेचा अधिकार
 ब) कलम 268 - केंद्राने लागू केलेले मात्र राज्यांनी गोळा आणि विनियोजन केलेले शुल्क.
 क) कलम 256 - ठराविक प्रकरणांमध्ये संघाचे राज्यांवरील नियंत्रण.
 ड) कलम 258 - केंद्र आणि राज्य यांच्यामध्ये लागू होणारे आणि वितरित केले जाणारे कर.

पर्यायी उत्तरे :

1) अ आणि ब	2) अ आणि क
3) क आणि ड	4) अ, ब आणि क

Which of the following pairs are correct ?

- a) Article 250 - While a Proclamation of Emergency is in operation, Parliament shall have power to make laws with respect to any of the matters enumerated in the State List.
 b) Article 268 - Taxes levied by the Center but collected and appropriated by the States.
 c) Article 256 - Union control over states in certain cases.
 d) Article 258 - Taxes levied and distributed between the Center and the States.

Alternative Answers:

1) a and b	2) a and c
3) c and d	4) a, b and c

39. मानवी हक्काबाबत जर एक वर्षाच्या आत तक्रार दाखल न करण्यास पुरेसे कारण असेल तर एक वर्षाच्या कालावधीनंतर सुद्धा आयोगाला चौकशीचा अधिकार द्यावा, अशी शिफारस आयोगाने स्थापन केलेल्या कोणत्या समितीने केली होती ?

1) पी. बी. पाटील	2) ए. एम. अहमदी
3) व्ही. एस. मलिमथ	4) यापैकी नाही

Which committee related to Human Rights recommended that if there is sufficient reason for not filing a complaint within one year, the commission should be empowered to investigate even after a period of one year?

1) P. B. Patil	2) A. M. Ahmadi
3) V. S. Malimath	4) None of these

40. 1960 या वर्षी महाराष्ट्राच्या रचनेनंतर महाराष्ट्र राज्य विधानसभेचे अध्यक्ष कोण होते ?

1) ग. वा. मावळणकर	2) शं. भा. चव्हाण
3) स. ल. सिलम	4) शे. कृ. वानखेडे

Who was the Speaker of the Maharashtra State Legislative Assembly in 1960 after the formation of Maharashtra?

1) Shri G. V. Mavlankar	2) S. B. Chavan
3) Shri S. L. Silam	4) Shri S. K. Wankhede

41. खालील विधाने विचारात घ्या:

अ) सिद्ध झालेल्या गैरवर्तन किंवा अक्षमता या कारणांसाठी सुद्धा राज्यपाल मुख्य राज्य माहिती आयुक्त किंवा राज्य माहिती आयुक्त यांना पदच्युत करू शकतो; परंतु अशा वेळी राज्यपाल ही बाब चौकशीसाठी उच्च न्यायालयाकडे पाठवितो.

ब) मुख्य राज्य माहिती आयुक्तांचे वेतन, भत्ते व इतर सेवा शर्ती राज्याच्या मुख्य सचिवांप्रमाणे असतात. पर्यायी उत्तरे :

1) फक्त अ चूक

2) फक्त ब चूक

3) दोन्ही बरोबर

4) दोन्ही चूक

Consider the following statements :

a) Chief State Information Commissioner or State Information Commissioner can remove for the reasons of proved misconduct or incapacity by the Governor; But in such a case the Governor refers the matter to the High Court for enquiry.

b) The salary, pay allowances and other conditions of service of the Chief State Information Commissioner is similar to that of the Chief Secretary of the State.

Answer Options:

1) Only a is incorrect

2) Only b is incorrect

3) Both are correct

4) Both are incorrect

42. अ) राष्ट्रीय अल्पसंख्यांक आयोगाची स्थापना 1993 साली झाली.

ब) बालहक्क संरक्षण आयोग स्थापन करणारे 'महाराष्ट्र' हे पहिले राज्य होय.

क) महिला आयोग स्थापन करणारे 'महाराष्ट्र' हे पहिले राज्य होय.

वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

1) अ आणि क

2) ब आणि क

3) अ, ब आणि क

4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

a) National Commission for Minorities was established in 1993.

b) Maharashtra is the first state to establish a Commission for Protection of Child Rights.

c) Maharashtra is the first state to establish a women's commission.

Which of the above statements are correct ?

Alternative Answers:

1) a and c

2) b and c

3) a, b and c

4) None of the above

43. राज्य विधिमंडळाचा सदस्य होण्यासाठी घटनेमध्ये पात्रता किंवा निकष सांगितले आहेत, यासंदर्भात चुकीचा पर्याय निवडा.
- 1) विधानसभेत निवडून येणार व्यक्ती संबंधित राज्यातील विधानसभा मतदारसंघात मतदार म्हणून नोंदली असली पाहिजे.
  - 2) त्याने निवडणूक आयोगाने यासाठी प्राधिकृत केलेल्या व्यक्तीला शपथपत्र सादर केले पाहिजे.
  - 3) विधानपरिषदेच्याबाबत तो 35 वर्षांपेक्षा कमी वयाचा नसावा आणि विधानसभेच्या बाबत तो 30 वर्षांपेक्षा कमी वयाचा नसेल.
  - 4) त्याने संसदेने ठरविलेले पात्रता निकष पूर्ण केले पाहिजेत.

Select the incorrect option regarding the qualifications or criteria specified in the constitution for becoming a member of the state legislature.

- 1) The person to be elected to the Legislative Assembly should be registered as a voter in the Legislative Assembly constituency of the concerned state.
- 2) He should submit an affidavit to a person authorised by the Election Commission.
- 3) He shall not be less than 35 years of age in the case of the Legislative Council and not less than 30 years of age in the case of the Legislative Assembly.
- 4) He should fulfil the eligibility criteria fixed by the Parliament.

44. 'नीती' आयोगासंदर्भात अचूक विधान/विधाने ओळखा.

- अ) आयोगाची निर्मिती ही केंद्रीय मंडळाच्या कार्यकारी ठरावानुसार झाली
- ब) धोरणात्मक आणि दिर्घकालीन धोरण आणि कार्यक्रमांची रचना करणे.
- क) नीती आयोग ही वैधानिक संस्था आहे.

पर्यायी उत्तरे :

1) अ, ब क	2) अ, ब
3) फक्त ब	4) फक्त क

Identify the correct statement/s regarding NITI Aayog :

- a) The Commission was constituted as per the Executive Resolution of the Union Cabinet.
- b) Formulate strategic and long-term policies and programmes.
- c) NITI Aayog is a statutory body.

Alternative Answers:

1) a, b, c	2) a, b
3) Only b	4) Only c

45. जोड्या लावा. (राज्य व त्याबाबतच्या विशेष तरतुदी)

अ) गोवा	i) कलम 371 H
ब) सिक्कीम	ii) कलम 371 G
क) मिझोरम	iii) कलम 371 F
ड) अरुणाचल प्रदेश	iv) कलम 371 I

(अ) (ब) (क) (ड)

1) i	ii	iii	iv
2) iv	iii	ii	i
3) i	iii	ii	iv
4) iv	iii	i	ii

Join the pairs. (State and Special provision articles)

a) Goa	i) Article 371 H
b) Sikkim	ii) Article 371 G
c) Mizoram	iii) Article 371 F
d) Arunachal Pradesh	iv) Article 371 I

(a) (b) (c) (d)

1) i	ii	iii	iv
2) iv	iii	ii	i
3) i	iii	ii	iv
4) iv	iii	i	ii

46. राज्य विधिमंडळाबाबत खालील विधाने विचारात घ्या.

अ) विधान परिषदेने 7 दिवसांत अर्थविधेयक विधानसभेला परत पाठविणे गरजेचे आहे. विधानसभा विधानपरिषदेने केलेल्या सर्व किंवा काही सूचना स्वीकारू शकते किंवा नाकारू शकते.

ब) विधेयकाबाबत दोन गृहांत काही मतभेद असल्यास ते दूर करण्यासाठी दोन्ही गृहांच्या संयुक्त बैठकीची घटनेत तरतूद करण्यात आली आहे.

पर्यायी उत्तरे :

1) फक्त अ बरोबर	2) फक्त ब बरोबर
3) दोन्ही बरोबर	4) दोन्ही चूक

Consider the following statements about state legislatures.

a) The Legislative Council is required to send back the Finance Bill to the Legislative Assembly within 7 days. The Assembly may accept or reject all or some of the suggestions made by the Legislative Council.

b) In case of any differences between the two houses regarding the bill, the constitution provides for a joint meeting of the two houses.

Answer Options:

1) Only a is correct	2) Only b is correct
3) Both are correct	4) Both are incorrect

47. नैसर्गिक न्यायतत्त्वांच्या विभागणीत खालीलपैकी कशाचा समावेश होतो ?

- अ) कोणताही मनुष्य स्वतःच्या प्रकरणासाठी न्यायाधीश असणार नाही.
- ब) कोणत्याही व्यक्तीला, त्याची बाजू मांडण्याची संधी दिल्याशिवाय दोषी ठरविता येणार नाही.
- क) सुनावणी घेतलेल्या व्यक्तीनेच निर्णय देणे.

पर्यायी उत्तरे :

- 1) फक्त क बरोबर
- 2) अ, ब बरोबर
- 3) ब, क बरोबर
- 4) वरीलपैकी सर्व बरोबर

Which of the following includes division of natural justice?

- a) No Man should be a judge in his own cause.
- b) No man should be condemned unheard.
- c) One who hears should decide.

Alternative Answers:

- 1) Only c is correct
- 2) a, b correct
- 3) b, c correct
- 4) All of the above are correct

48. सरकारिया आयोगाच्या शिफारशीबाबत खालीलपैकी कोणती शिफारस ही चुकीची नमूद करण्यात आलेली आहे?

- 1) अखिल भारतीय सेवा रद्द कराव्यात.
- 2) भाषिक अल्पसंख्यांक आयुक्त हे पद पुन्हा कार्यान्वित करावे.
- 3) आयोगाने राज्यपाल पद संपुष्टात आणावे ही मागणी फेटाळली होती.
- 4) आयोगाने तीन भाषा सूत्राच्या अंमलबजावणीस अनुकूलता दाखविली होती.

Which of the following is wrongly stated regarding the recommendation of the Sarkaria Commission?

- 1) All India services should be cancelled.
- 2) The post of Linguistic Minorities Commissioner should be reinstated.
- 3) The Commission had rejected the demand to abolish the post of Governor.
- 4) The Commission had favoured the implementation of the three language formula.

49. 'महाधिवक्ता'संदर्भात खालील विधाने लक्षात घ्या :
- अ) संविधानाच्या 165 व्या कलमानुसार राज्याच्या महाधिवक्ताची तरतूद करण्यात आली आहे.
 ब) महाधिवक्ताची नियुक्ती राष्ट्रपती करतात.
 क) त्याला राज्याच्या विधिमंडळाच्या कामकाजात भाग घेण्याचा व मत मांडण्याचा अधिकार आहे.
 ड) दुसरा पक्ष जर राज्य असेल तर त्याला खाजगी वकिली करण्याचा अधिकार आहे.
 वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत?

- 1) अ आणि ब
 2) अ, क, ड
 3) अ आणि क
 4) अ, ब, क, ड

Note the following statements regarding 'Advocate General' :

- a) According to Article 165 of the Constitution provision has been made for the Advocate General of the State.
 b) The Advocate General is appointed by the President.
 c) He has the right to participate and speak in the proceedings of the State Legislature.
 d) If the other party is state, then he has the right to do private practice.

Which of the above statements are correct?

- 1) a and b
 2) a, c, d
 3) a and c
 4) a, b, c, d

50. 91 वी घटनादुरुस्ती अन्वये समाविष्ट केलेल्या तरतुदी संदर्भात खालीलपैकी कोणते विधान चूक आहे ?
- 1) ही घटनादुरुस्ती 2003 साली करण्यात आली.
 2) पंतप्रधानांसह केंद्रीय मंत्रिमंडळातील सदस्यांची एकूण संख्या लोकसभेतील एकूण सदस्यसंख्येच्या 15% पेक्षा अधिक नसेल.
 3) राज्यामध्ये मुख्यमंत्री धरून त्या मंत्रिमंडळातील सदस्यांची एकूण संख्या संबंधित विधानसभेतील एकूण सदस्यसंख्येच्या 15% पेक्षा अधिक असणार नाही परंतु मुख्यमंत्री धरून राज्यातील मंत्र्यांची संख्या 15 पेक्षा कमी असता कामा नये.
 4) यापैकी कोणतेही नाही.

Which of the following statements is incorrect regarding the provisions included in the 91st Amendment?

- 1) This constitutional amendment was made in 2003.
 2) The total number of members of the Union Cabinet including the Prime Minister shall not exceed 15% of the total number of members in the Lok Sabha.
 3) The total number of members of the Cabinet in a State, including the Chief Minister, shall not exceed 15% of the total number of members in the respective Legislative Assembly, but the number of Ministers in the State, including the Chief Minister, shall not be less than 15.
 4) None of these.

51. खालीलपैकी कोणत्या विधेयका संदर्भात राष्ट्रपतींनी पूर्ण नकाराधिकार वापरला होता?
 अ) पेप्सू (पतियाळा व पूर्व पंजाब राज्यसंघ) विनियोग विधेयक
 ब) हुंडा बंदी विधेयक
 क) भारतीय डाक दुरुस्ती विधेयक
 ड) संसद सदस्यांचे वेतन, भत्ते आणि निवृत्ती वेतन विधेयक
 पर्यायी उत्तरे:

- 1) फक्त अ व ब
 2) फक्त ब व क
 3) फक्त अ व ड
 4) फक्त ब व ड

In respect of which of the following bills did the President exercise absolute veto?

- a) PEPSU (Union of Patiala and East Punjab) Appropriation Bill
 b) Dowry Prohibition Bill
 c) Indian Postal Reform Bill
 d) Salaries, Allowances and Pensions of Members of Parliament Bill

Alternative Answers:

- 1) a and b only
 2) b and c only
 3) a and d only
 4) b and d only

52. खालील विधाने विचारात घ्या आणि योग्य विधान/ने निवडा.
 अ) लोकसभा सभपतीला राजीनामा द्यायचा असल्यास त्याला राजीनामा पत्र राष्ट्रपतीला द्यावे लागते.
 ब) सामान्य कालावधीच्या आधी गृह विसर्जित झाल्यास त्याला राजीनामा द्यावा लागतो.
 पर्यायी उत्तरे :

- 1) फक्त अ योग्य
 2) फक्त ब योग्य
 3) दोन्ही अ व ब
 4) दोन्ही अ व ब नाहीत

Consider the following statements and select the correct statement/s.

- a) If the Speaker of the Lok Sabha wants to resign, he has to submit his resignation letter to the President.
 b) He has to resign if the house is dissolved before the normal period.

Alternative Answers:

- 1) Only a is correct
 2) Only b is correct
 3) Both a and b
 4) Neither a nor b

53. खालील विधाने विचारात घ्या आणि योग्य विधान/ने निवडा.
 अ) आकस्मिक निधी राष्ट्रपतींच्या वतीने वित्त सचिवाकडे असतो.
 ब) अर्थसंकल्प बनविण्याच्या प्रक्रियेत संसदेचा सहभाग नसतो.

पर्यायी उत्तरे :

1) फक्त अ योग्य	2) फक्त ब योग्य
3) दोन्ही अ व ब	4) दोन्ही अ व ब नाहीत

Consider the following statements and select the correct statement/s.

- a) The Contingency Fund is maintained by the Finance Secretary on behalf of the President.
 b) Parliament is not involved in the budget making process.

Alternative Answers:

1) Only a is correct	2) Only b is correct
3) Both a and b	4) Neither a nor b

54. खालील विधाने विचारात घ्या आणि योग्य विधान/ने निवडा.
 अ) शांत राहण्याचा हक्क आणि सरकारी कामकाज माहिती करून घेण्याचा हक्काचा समावेश राज्यघटनेतील कलम 19 (1) मधील भाषण व अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य या हक्कात होतो.
 ब) या हक्कावर न्यायालयाचा अवमान आणि चारित्र्य हनन या कारणावरून बंधने घालता येतात.

पर्यायी उत्तरे :

1) फक्त अ योग्य	2) फक्त ब योग्य
3) दोन्ही अ व ब	4) दोन्ही अ व ब नाहीत

Consider the following statements and select the correct statement/s.

- a) The right to remain silent and the right to be informed about government affairs are included in the right to freedom of speech and expression under Article 19(1) of the Constitution.
 b) This right can be restricted on grounds of contempt of court and defamation of character.

Alternative Answers:

1) Only a is correct	2) Only b is correct
3) Both a and b	4) Neither a nor b

55. भारतीय राज्यघटनेच्या कलम 14 मध्ये असलेल्या समतेच्या तत्वा संबंधी खालील पैकी कोणते /ती कलमे अपवाद आहेत?

अ) कलम 361

ब) कलम 102

क) कलम 105

ड) कलम 31A

पर्यायी उत्तरे:

1) फक्त अ व ब

2) फक्त अ व क

3) फक्त अ व ड

4) फक्त ब व ड

Which of the following clauses is/are an exception to the principle of equality contained in Article 14 of the Constitution of India?

a) Section 361

b) Section 102

c) Section 105

d) Section 31a

Alternative Answers:

1) a and b only

2) a and c only

3) a and d only

4) b and d only

56. खालील विधाने विचारात घ्या आणि योग्य विधान/ने निवडा.

अ) पंतप्रधान राष्ट्रपतीच्या सल्ल्याने मंत्रिमंडळात काम करण्यासाठी मंत्र्यांची निवड करतो.

ब) राष्ट्रपतीच्या विवेकाधिकारामुळे पंतप्रधानाचे सहकारी मंत्री निवडण्याचे स्वातंत्र्य मर्यादित होते.

पर्यायी उत्तरे :

1) फक्त अ योग्य

2) फक्त ब योग्य

3) दोन्ही अ व ब

4) दोन्ही अ व ब नाहीत

Consider the following statements and select the correct statement/s.

a) The Prime Minister selects the Ministers to serve in the Cabinet on the advice of the President.

b) The discretionary power of the President limits the freedom of the Prime Minister to choose his fellow ministers.

Alternative Answers:

1) Only a is correct

2) Only b is correct

3) Both a and b

4) Neither a nor b

57. खालील विधाने विचारात घ्या आणि योग्य विधान/ने निवडा.
 अ) संसदेच्या वरिष्ठ सभागृहाचा सदस्य असलेला पंतप्रधान अविश्वास ठरावाच्या वेळी तो ठरावाच्या विरुद्ध मतदान करतो.
 ब) तो कोणताही सभागृहात आपली बाजू मांडू शकतो.

पर्यायी उत्तरे :

1) फक्त अ योग्य	2) फक्त ब योग्य
3) दोन्ही अ व ब	4) दोन्ही अ व ब नाहीत

Consider the following statements and select the correct statement/s.

- a) The Prime Minister, who is a member of the Upper House of Parliament, votes against the motion during a no-confidence motion.
 b) He may present his case in any House.

Alternative Answers:

1) Only a is correct	2) Only b is correct
3) Both a and b	4) Neither a nor b

58. भारतीय व ब्रिटिश संसदीय प्रणाली मध्ये खालील पैकी कोणत्या गोष्टीत साम्यता आढळते?

अ) द्विसदनीय विधिमंडळ	ब) न्यायालयीन पुनर्विलोकन
क) सामूहिक जबाबदारी	ड) शडो कॅबिनेट

पर्यायी उत्तरे:

1) फक्त अ व ब	2) फक्त अ व क
3) फक्त अ व ड	4) फक्त ब व ड

Which of the following are similarities between Indian and British parliamentary systems?

a) Bicameral Legislature	b) Judicial Review
c) Collective Liability	d) Shadow Cabinet

Alternative Answers:

1) a and b only	2) a and c only
3) a and d only	4) b and d only

59. योग्य कालानुक्रम लावा - (भारताचे राष्ट्रपती)

अ) के. आर. नारायणन	ब) आर. व्यंकटरमण
क) डॉ. एस. डी. शर्मा	ड) एन. संजीव रेड्डी

पर्यायी उत्तरे :

1) क, ड, ब, अ	2) ड, क, ब, अ
3) ड, ब, क, अ	4) ड, ब, अ, क

Choose the correct chronology - (Presidents of India)

a) K. R. Narayanan	b) R. K. Venkataraman
c) Dr. S. D. Sharma	d) N. K. Sanjeev Reddy

Alternative answers:

1) c, d, b, a	2) d, c, b, a
3) d, b, c, a	4) d, b, a, c

60. खालीलपैकी कोणी घटनात्मक उपाययोजनेचा हक्क हा राज्यघटनेचा आत्मा आहे असे म्हटले होते.

1) मॉरिस जोन्स	2) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
3) सी. राजगोपालाचारी	4) डी. पी. बसू

Who among the following said that the right to constitutional remedy is the soul of the Constitution.

1) Maurice Jones	2) Dr. B. R. Ambedkar
3) C. Rajagopalachari	4) D. P. Basu

61. खालील विधाने विचारात घ्या आणि योग्य विधान/ने निवडा.

अ) भारताच्या सार्वजविक खात्यातून देयके केवळ संसदीय कायद्याद्वारेच केली जाऊ शकतात.

ब) भारताच्या संचित निधीतून देयके कोणत्याही संसदीय कायद्याशिवाय केली जाऊ शकतात.

पर्यायी उत्तरे :

1) फक्त अ	2) फक्त ब
3) दोन्ही अ व ब	4) दोन्ही अ व ब नाहीत

Consider the following statements and select the correct statement/s.

a) Payments out of the public account of India may be made only by an Act of Parliament.

b) Payments may be made through the Consolidated fund of India without any Parliamentary Act.

Alternative Answers:

1) a only	2) b only
3) Both a and b	4) Neither a nor b

62. लक्षवेधी प्रस्तावासंदर्भातील खालीलपैकी कोणती विधाने योग्य आहेत?

अ) लक्षवेधी सूचना प्रस्ताव मांडण्यासाठी 50 सदस्यांचे समर्थन आवश्यक असते.

ब) कामकाज प्रक्रियेच्या नियमात लक्षवेधी सूचनेचा उल्लेख आहे.

क) सार्वजानिकदृष्ट्या महत्वाच्या बाबीकडे मंत्र्याचे लक्ष वेधण्यासाठी ही सूचना मांडली जाते

ड) लक्षवेधी सूचना प्रस्ताव मांडण्यासाठी एक दिवस अगोदर सूचना देणे आवश्यक आहे.

पर्यायी उत्तरे

1) अ, ब, क, ड	2) अ, ब, क
3) ब, क, ड	4) अ, ब, ड

Which of the following statements regarding calling attention motion are correct?

a) The support of 50 members is required to move calling attention motions

b) calling attention motion is mentioned in the working procedure rules.

c) The notice is made to draw the attention of the Minister to a matter of public importance

d) One day's prior notice is required to move calling attention motions

Alternative answers

1) a, b, c, d	2) a, b, c
3) b, c, d	4) a, b, d

63. खालील विधाने विचारात घ्या आणि योग्य विधान/ने निवडा.

- अ) राज्यघटनेच्या कलम 102(1) आणि 191(1) द्वारे अनुक्रमे खासदार व आमदार अपात्र ठरविले जातात.
 ब) याअंतर्गत लाभाचे पद धारण करणे, विकल मन असणे किंवा वैध नागरिकत्व नसणे या बाबींमुळे लोकप्रतिनिधी अपात्र ठरू शकतो.

पर्यायी उत्तरे :

- 1) फक्त अ योग्य
 2) फक्त ब योग्य
 3) दोन्ही अ व ब
 4) दोन्ही अ व ब नाहीत

Consider the following statements and select the correct statement/s.

- a) MPs and MLAs are disqualified by Articles 102(1) and 191(1) of the Constitution respectively.
 b) Under this, holding office of beneficence, being unfit of mind or not having valid citizenship may disqualify a representative of the people.

Alternative Answers:

- 1) Only a is correct
 2) Only b is correct
 3) Both a and b
 4) Neither a nor b

64. भारतीय राज्यघटनेतील खालील कोणती कलमे आरोग्याच्या अधिकाराची प्रभावी अमलबजावणी सुनिश्चित करण्यासाठी राज्यावर बंधन घालतात?

- अ) कलम 39
 ब) कलम 43
 क) कलम 43
 ड) कलम 47

पर्यायी उत्तरे :

- 1) फक्त अ, ब व क
 2) फक्त अ, क, व ड
 3) फक्त ड, ब व क
 4) वरीलपैकी सर्व

Which of the following articles of the Constitution of India imposes an obligation on the State to ensure effective implementation of the right to health?

- a) Section 39
 ब) Section 43
 c) Section 43
 d) Section 47

Alternative Answers:

- 1) a, b and c only
 2) a, c, and d only
 3) d, b and c only
 4) All of the above

65. भारतीय राज्य व्यवहाराच्या संकेतानुसार अग्रता क्रमामध्ये खालीलपैकी सर्वात वरिष्ठ कोण आहे?

1) केंद्रातील कॅबिनेट मंत्री	2) मुख्यमंत्री त्याच्या राज्यात
3) माजी पंतप्रधान	4) उपाध्यक्ष निती आयोग

Who among the following is senior in the order of precedence according to Indian state affairs?

1) Cabinet Minister at the Center	2) Chief Minister in his State
3) Former Prime Minister	4) Vice President Niti Aayog

66. खालील विधाने विचारात घ्या आणि योग्य विधान/ने निवडा.

अ) लोकसभा व राज्यसभा यांची पहिली संयुक्त बैठक 1961 ला बँकिंग सेवा आयोग रद्द करणे विधेयक संमत करण्यासाठी झाली.

ब) काही अपवात्मक परिस्थिती वगळता संयुक्त बैठकीमध्ये नवीन दुरुस्त्या सुचविता येत नाहीत. पर्यायी उत्तरे :

1) फक्त अ योग्य	2) फक्त ब योग्य
3) दोन्ही अ व ब	4) दोन्ही अ व ब नाहीत

Consider the following statements and select the correct statement/s.

a) The first joint meeting of Lok Sabha and Rajya Sabha was held in 1961 to pass the Banking Services Commission Abolition Bill.

b) New amendments cannot be proposed in a joint meeting except in certain exceptional circumstances.

Alternative Answers:

1) Only a is correct	2) Only b is correct
3) Both a and b	4) Neither a nor b

67. खालील विधाने विचारात घ्या आणि योग्य विधान/ने निवडा.

अ) लोकसभेच्या सभापतीला सभागृह अनिश्चित काळापर्यंत तहकूब करण्याचा अधिकार आहे.

ब) जेव्हा सभागृह बरखास्त केले जाते त्यानंतर फक्त राष्ट्रपतीच गृहाची बैठक बोलवू शकतो.

पर्यायी उत्तरे :

1) फक्त अ योग्य	2) फक्त ब योग्य
3) दोन्ही अ व ब	4) दोन्ही अ व ब नाहीत

Consider the following statements and select the correct statement/s.

a) The Speaker of the Lok Sabha has the power to adjourn the House indefinitely.

b) When the House is dissolved then only the President can convene a meeting of the House.

Alternative Answers:

1) Only a is correct	2) Only b is correct
3) Both a and b	4) Neither a nor b

68. एखाद्या राज्यात राष्ट्रपती राजवट लागू करण्या संदर्भात सर्वोच्च न्यायालयाने बोम्मई खटल्यात खालीलपैकी कोणती तत्त्व/तत्त्वे मांडली?

अ) धर्मनिरपेक्षता विरुद्ध धोरणे राबविणाऱ्या राज्य सरकारा विरुद्ध कलम 356 अनुसार कृती करणे योग्य आहे.

ब) राष्ट्रपती राजवट लागू करण्याची कारणे सिद्ध करण्याची जबाबदारी केंद्राची आहे.

पर्यायी उत्तरे :

1) फक्त अ योग्य

2) फक्त ब योग्य

3) दोन्ही अ व ब

4) दोन्ही अ व ब नाही

Which of the following principles was laid down by the Supreme Court in the Bommai case regarding imposition of President's Rule in a State?

a) Action under Article 356 is appropriate against the State Government implementing policies against secularism.

b) The onus is on the Center to prove the reasons for imposition of President's Rule.

Alternative Answers:

1) Only a is correct

2) Only b is correct

3) Both a and b

4) Neither a nor b

69. खालील विधाने विचारात घ्या आणि योग्य विधान/ने निवडा.

अ) स्वातंत्र्य लढ्यातून निर्माण झालेल्या झालेल्या उदात्त आदर्शांचा अभिमान बाळगणे हे नागरी कर्तव्य आहे.

ब) मूलभूत कर्तव्ये परकीय व नागरिकांना लागू होतात.

पर्यायी उत्तरे :

1) फक्त अ योग्य

2) फक्त ब योग्य

3) दोन्ही अ व ब

4) दोन्ही अ व ब नाहीत

Consider the following statements and select the correct statement/s.

a) It is a civic duty to take pride in the noble ideals born out of the freedom struggle.

b) Fundamental duties applicable to foreigners and nationals.

Alternative Answers:

1) Only a is correct

2) Only b is correct

3) Both a and b

4) Neither a nor b

70. खालीलपैकी कोणती कलमे राज्यघटनेतील भाग चार बाहेरील मार्गदर्शक तत्वे आहेत?

- अ) कलम 335
ब) कलम 350 A
क) कलम 338
ड) कलम 351

पर्यायी उत्तरे :

- 1) फक्त अ, ब व क
2) फक्त अ, ब व ड
3) फक्त ड, ब व क
4) वरीलपैकी सर्व

Which of the following articles are directive principles outside Part IV of the Constitution?

- a) Section 335
b) Section 350a
c) Section 338
d) Section 351

Alternative Answers:

- 1) a, b and c only
2) a, b and d only
3) d, b and c only
4) All of the above

71. मार्गदर्शक तत्वा संदर्भात खालीलपैकी कोणती विधान/ने योग्य आहेत?

- अ) मार्गदर्शक तत्वाच्या अंमलबजावणी साठी कायदा संमत करणे आवश्यक आहे.
ब) मार्गदर्शक तत्वांचे उल्लंघन करणारा कायदा अवैध आहे असे न्यायालय ठरवू शकत नाही.

पर्यायी उत्तरे :

- 1) फक्त अ योग्य
2) फक्त ब योग्य
3) दोन्ही अ व ब
4) दोन्ही अ व ब नाहीत

Which of the following statement/s are correct regarding directive principles?

- a) Legislation must be passed for implementation of the directive principles.
b) A court cannot hold that a law which violates the directive principles is invalid.

Alternative Answers:

- 1) Only a is correct
2) Only b is correct
3) Both a and b
4) Neither a nor b

72. व्यक्तीच्या हक्कांचे मार्गदर्शक तत्वे आणि मूलभूत हक्क या संदर्भात न्यायालयाकडून अंमलबजावणी होणारे आणि न्यायालयाकडून अंमलबजावणी न होणारे असे दोन प्रकार असावेत असे कोणी सुचविले होते?

- 1) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
2) एच. सी. मुखर्जी
3) बी. एन. राव
4) एन. श्रीनिवास

Who suggested that there should be two categories of individual rights regarding directive principles and fundamental rights: court-enforceable and non-court-enforceable?

- 1) Dr. Babasaheb Ambedkar
2) H. C. Mukherjee
3) B. N. Rao
4) N. Srinivas

73. खालीलपैकी कोणती कलमे राज्यघटनेतील भाग तीन बाहेरील घटनात्मक किंवा वैधानिक हक्क किंवा मूलभूत नसलेले हक्क आहेत?

- अ) कलम 265
ब) कलम 300 A
क) कलम 326
ड) कलम 301

पर्यायी उत्तरे :

- 1) फक्त अ, ब व क
2) फक्त अ, ब व ड
3) फक्त ड, ब व क
4) वरीलपैकी सर्व

Which of the following articles are constitutional or statutory rights or non-fundamental rights outside Part III of the Constitution?

- a) Section 265
b) Section 300 a
c) Section 326
d) Section 301

Alternative Answers:

- 1) a, b and c only
2) a, b and d only
3) d, b and c only
4) All of the above

74. खालीलपैकी कोणत्या घटनादुरुस्तीने/नी मंत्रिमंडळाचा सल्ला राष्ट्रपती वर बंधनकारक करण्यात आला?

- अ) 42 व्या घटनादुरुस्तीने
ब) 44 व्या घटनादुरुस्तीने

पर्यायी उत्तरे :

- 1) फक्त अ
2) फक्त ब
3) दोन्ही अ व ब
4) दोन्ही अ व ब नाहीत

Which of the following constitutional amendments made the advice of the Cabinet binding on the President?

- a) By the 42nd Amendment
b) By the 44th Amendment

Alternative Answers:

- 1) a only
2) b only
3) Both a and b
4) Neither a nor b

75. खालीलपैकी राज्यघटनेच्या कोणत्या कलमान्वये उपराष्ट्रपती राष्ट्रपतीच्या अनुपस्थित प्रभारी राष्ट्रपती म्हणून काम करतो?

- 1) कलम 65
2) कलम 64
3) कलम 63
4) कलम 62

Under which of the following articles of the Constitution does the Vice President act as President in the absence of the President?

- 1) Section 65
2) Section 64
3) Section 63
4) Section 62

76. प्रश्नोत्तराच्या तासासंबंधी खालीलपैकी कोणती विधाने अचूक आहेत?
- अ) प्रश्नोत्तराचा तास ही कार्यकारी मंडळावर देखरेख ठेवण्यासाठी म्हणून भारतीय संसदीय कार्यपद्धतीमध्ये उदयास आलेली संकल्पना आहे.
- ब) संसदेच्या प्रत्येक संसदीय बैठकीचा पहिला तास प्रश्नोत्तरासाठी राखून ठेवलेला असतो.
- क) प्रश्नोत्तराच्या तासामध्ये पुरवणी प्रश्न विचारता येतात.
- ड) प्रश्नोत्तराच्या तासादरम्यानची कार्यपद्धती ही लोकसभा नियम क्र. ३२ नुसार चालविली जाते.
- पर्यायी उत्तरे :

- 1) अ, ब, क
2) ब, क, ड
3) ब, ड
4) वरीलपैकी सर्व

Which of the following statements regarding Question Hour are correct?

- a) It is an Indian innovation in the field of parliamentary procedures to keep a check on the executives.
- b) The first hour of every parliamentary sitting is reserved for the Question Hour.
- c) Supplementary questions can be asked during the Question Hour.
- d) The procedure followed for the Question hour is according to the Lok Sabha rule no. 32.

Answer Options :

- 1) a, b, c
2) b, c, d
3) b, d
4) All of the above

77. खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहेत?
- अ) सत्र समाप्ती मुळे लोकसभेतील विधेयक लोप पावते.
- ब) लोकसभा विसर्जित झाल्यास राज्यसभेत प्रलंबित असलेले परंतु लोकसभेत संमत न झालेले विधेयक लोप पावत नाही.

पर्यायी उत्तरे :

- 1) फक्त अ
2) फक्त ब
3) दोन्ही
4) वरीलपैकी एकही नाही

Which of the following statement/s is/are correct?

- a) A bill pending the Lok Sabha lapses on its prorogation.
- b) A bill pending in the Rajya Sabha, which has not been passed by the Lok Sabha does not lapse on dissolution of the Lok Sabha.

Answer Options :

- 1) Only a
2) Only b
3) Both
4) None of the above

78. भारतीय राज्यघटनेच्या घटना दुरुस्ती संबंधी चुकीचे विधान ओळखा.
- 1) भारतीय घटनादुरुस्ती पद्धत ही दक्षिण आफ्रिकेच्या संविधानातून घेतलेली आहे.
  - 2) घटनादुरुस्ती विधेयक राष्ट्रपतींच्या पूर्व संमतीने मांडले जाते, त्या अनुषंगाने राष्ट्रपतींवर घटनादुरुस्ती विधेयकास संमती देणे बंधनकारक करणारी 24 वी घटनादुरुस्ती 1971 साली करण्यात आली.
  - 3) विशिष्ट घटनादुरुस्ती विधेयकास संसदेच्या विशेष बहुमताची आणि निम्म्यापेक्षा अधिक राज्यांच्या विधिमंडळांची साध्या बहुमताने मान्यता आवश्यक असते. ही तरतूद भारतीय संघराज्यीय रचना अबाधित ठेवते.
  - 4) वरीलपैकी एकही नाही.

Identify the incorrect statement about Amendment to the Indian constitution.

- 1) Indian constitution has adopted South African procedure for the amendment of the Constitution.
- 2) 24th constitutional amendment act of 1971 made it obligatory for the President to give his assent to a constitutional Amendment bill as such a bill is introduced only after his assent.
- 3) Certain constitutional amendment bill need a special majority of the Parliament and the consent of half of the state legislature by a simple majority. This ensures the federal structure of Indian Polity.
- 4) None of the above.

79. मंत्रिमंडळ सचिवालयासंबंधी योग्य विधान/ने ओळखा.
- अ) केंद्र सरकारमध्येसर्वोच्च स्तरावर धोरण बनवण्याच्या प्रक्रियेमध्ये समन्वयकाची भूमिका बजावण्याचे कार्य पार पाडते.
  - ब) ते थेट पंतप्रधानांच्या अधिकाराखाली काम असते.
  - क) 1947 मध्येगव्हर्नर जनरलच्या कार्यकारी परिषदेच्या जागी मंत्रिमंडळ सचिवालय स्थापन केले गेले. पर्यायी उत्तरे :

1) अ, क	2) ब, क
3) अ, ब	4) अ, ब, क

Identify the correct statement/s about Cabinet secretariat.

- a) In central government, it carries out the role of coordination at high level policy making process.
- b) It works under the direct authority of Prime Minister.
- c) Cabinet Secretariat established in 1947 in place of executive council of Governor General.

Answer Options :

1) a, c	2) b, c
3) a, b	4) a, b, c

80. एखाद्या विधेयकासंबंधी संसदेच्या सभागृहांमधील मतभेद दूर करण्यासाठी राज्यघटनेच्या कोणत्या कलमानुसार संसदेची संयुक्त बैठक बोलविण्यात येते?

1) कलम 109	2) कलम 108
3) कलम 110	4) कलम 111

To resolve the deadlock between two houses of Parliament, a Joint sitting of Parliament is called by which article?

1) Article 109	2) Article 108
3) Article 110	4) Article 111

81. खालीलपैकी कोणती केवळ कनिष्ठ सभागृहाची समिती आहे?

1) आश्वासन समिती	2) प्रत्यायोजित कायदेविषयक समिती
3) सार्वजनिक उपक्रम समिती	4) अंदाज समिती

Which of the following is exclusively a committee of the Lower House?

1) Committee on Assurances	2) Committee on Delegated Legislation
3) Committee on Public Undertakings	4) Estimates Committee

82. चुकीची विधाने ओळखा.

- अ) भारत सरकार कायदा 1919 अंतर्गत लोकलेखा समितीची स्थापना करण्यात आली.
 ब) लोकलेखा समिती केवळ लोकसभेचे प्रतिनिधित्व करते.
 क) लोकलेखा समितीला अंदाज समितीची जुळी बहीण म्हणतात.
 ड) परंपरेनुसार समितीचा अध्यक्ष हा विरोधी पक्षातील असतो.

पर्यायी उत्तरे :

1) फक्त अ, ब	2) फक्त क, ड
3) फक्त ब	4) फक्त ब, ड

Identify incorrect statements.

- a) Public Accounts committee was setup under Government of India Act 1919.
 b) Public Accounts Committee represents only Lok Sabha.
 c) Public Accounts Committee is called as twin sister of estimates committee.
 d) As a part of convention, chairman of committee is selected invariably from the opposition.

Answer options :

1) Only a, b	2) Only d, c
3) Only b	4) Only b, d

83. कॅबिनेट समित्यांविषयी योग्य विधान/विधाने ओळखा.
 अ) कॅबिनेट समिती ही घटनात्मक संस्था आहे.
 ब) या समित्या पंतप्रधानांद्वारा गठित केल्या जातात.
 क) राजकीय व्यवहार समितीला सुपर कॅबिनेट असेही म्हणतात.
 पर्यायी उत्तरे :

1) फक्त अ	2) ब आणि क
3) अ व क	4) वरील सर्व

Identify correct statement/s about Cabinet Committees.

- a) Cabinet Committee is a constitutional body.
 b) These committees are set up by the Prime Minister.
 c) The committee on political affairs is also called as Super Cabinet.

Answer options :

1) Only a	2) b and c
3) a and c	4) All of the above

84. लोकपाल आणि लोकायुक्त कायदा (2013) नुसार केंद्रीय अन्वेषणविभागाच्या संचालकांच्या नियुक्ती संबंधीच्या शिफारस समितीमध्ये पुढीलपैकी कोणाचा समावेश असतो?

अ) पंतप्रधान	ब) केंद्रीय गृहमंत्री
क) लोकसभेतील विरोधी पक्षनेता	ड) भारताचे सरन्यायाधीश
इ) कार्मिक, सार्वजनिक तक्रारी आणि पेन्शन मंत्री	

पर्यायी उत्तरे :

1) अ, ब, क	2) ब, ड, इ
3) ब, क, इ	4) अ, क, ड

According to the Lokpal and Lokayukta Act (2013), the recommendation committee for the appointment of the Director of the Central Bureau of Investigation consists which of the following official?

a) Prime Minister	b) Union Home Minister
c) Leader of Opposition in Lok Sabha	d) Chief Justice of India
e) Minister of Personnel, Public Grievances and Pensions	

Answer options :

1) a, b, c	2) b, d, e
3) b, c, e	4) a, c, d

85. खालील विधाने विचारात घ्या.

अ) उच्च न्यायालयांच्या न्यायाधीशांची बदली हा भारताच्या सरन्यायाधीशांचा विशेषाधिकार आहे.

ब) संबंधित उच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशांची नियुक्ती करण्यापूर्वी राज्याच्या मुख्यमंत्र्यांचा सल्ला घेतला जातो.

योग्य विधान/ने निवडा:

1) फक्त अ

2) फक्त ब

3) दोन्ही

4) वरीलपैकी एकही नाही.

Consider the following statements.

a) Transfer of judges of high courts is the sole prerogative of the Chief Justice of India.

b) The chief minister of the state is consulted before appointing the judges of the concerned High Court.

Choose the correct statement/s :

1) Only a

2) Only b

3) Both

4) None of the above

86. जोड्या जुळवा.

अ) 219

i) उच्च न्यायालयांची संरचना

ब) 214

ii) उच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशपदी नियुक्ती व त्याच्याबाबतच्या शर्ती

क) 217

iii) राज्यांसाठी उच्च न्यायालये

ड) 216

iv) उच्च न्यायालयांच्या न्यायाधीशांकडून शपथ किंवा प्रतिज्ञा

(अ) (ब) (क) (ड)

1) iv iii i ii

2) ii iii i iv

3) iv iii ii i

4) iv i ii iii

Match the pairs Article Subject Matter.

a) 219

i) Constitution of High Courts

b) 214

ii) Appointment and conditions of the office of a Judge of a High Court

c) 217

iii) High Courts for States

d) 216

iv) Oath or affirmation by Judges of High

(a) (b) (c) (d)

1) iv iii i ii

2) ii iii i iv

3) iv iii ii i

4) iv i ii iii

87. सर्वोच्च न्यायालयासंबंधी पुढील विधाने विचारात घ्या.
 अ) सर्वोच्च न्यायालयाची स्थापना 28 जानेवारी 1950 रोजी झाली.
 ब) सध्या सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशांची संख्या 34 आहे (सरन्यायाधीशांसह).
 क) कलम 130 नुसार संसद राष्ट्रपतींच्या संमतीने सर्वोच्च न्यायालयाचे मुख्य स्थान म्हणून आणखी एखादे ठिकाण नेमू शकते.
 ड) फक्त गैरवर्तणूक आणि अकार्यक्षमता याच कारणांवरून राष्ट्रपतींच्या आदेशाने सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशांना पदच्युत करता येते.
 योग्य विधान/ने निवडा.

- 1) फक्त विधान अ, ब, ड
 2) फक्त विधान अ, ब, क
 3) फक्त विधान अ
 4) सर्व विधाने बरोबर आहेत

Consider the statements regarding the Supreme Court of India : (a) It was inaugurated on 28th January 1950.

- b) At present, Supreme Court consists of 34 judges (including CJI)
 c) Article 130 enables the Parliament to appoint a new seat of the Supreme Court, with prior President's approval.
 d) A judge of Supreme Court can be removed from his office by an President's order only on the grounds of proved Misbehaviour or Incapacity.

Choose the correct statement/s.

- 1) Only statements a, b and d
 2) Only statements a, b and c
 3) Only statement a
 4) All statements are correct

88. खालीलपैकी कोणत्या विवादांवर सर्वोच्च न्यायालयास एकमेव प्रारंभिक अधिकार क्षेत्र आहे?
 अ) दोन राज्यातील वाद
 ब) घटनात्मक बाबींविषयीच्या उच्च न्यायालयाच्या निर्णयाविरुद्ध
 क) राष्ट्रपती व उपराष्ट्रपती यांच्या निवडणूकीतील विवाद
 ड) आदेशाचे अधिकार क्षेत्र
 पर्यायी उत्तरे :

- 1) फक्त अ, ड
 2) फक्त ब, क, ड
 3) फक्त अ, क
 4) फक्त अ, क, ड

In which of the following disputes, the jurisdiction of the Supreme Court is exclusively original?

- a) Dispute between two states
 b) Against the verdict of High Court relating to the constitutional matters
 c) Disputes regarding the election of the president and vice-president
 d) Writ jurisdiction

Answer Options :

- 1) Only a, d
 2) Only b, c, d
 3) Only a, c
 4) Only a, c, d

89. अयोग्य विधाने निवडा.

- अ) हंगामी सरन्यायाधीशांची नेमणूक राष्ट्रपती करतात.
 ब) सर्वोच्च न्यायालयात तदर्थ न्यायाधीशांची नेमणूक राष्ट्रपती करतात.
 क) सर्वोच्च न्यायालयात निवृत्त न्यायाधीशाची नेमणूक राष्ट्रपती करतात.
 पर्यायी उत्तरे :

- 1) फक्त अ
 2) फक्त ब
 3) फक्त क
 4) फक्त ब, क

Identify incorrect statement.

- a) Interim chief justice is appointed by the President.
 b) Ad Hoc judges of the Supreme Court are appointed by the President.
 c) Appointment of a retired judge as a judge in the Supreme Court is done by the President.

Answer Options :

- 1) Only a incorrect
 2) Only b incorrect
 3) Only c incorrect
 4) Only b, c incorrect

90. भारताच्या महालेखापरिक्षका (CAG) संबंधी पुढील विधाने विचारात घ्या आणि अचूक विधान/ने ओळखा.
- अ) कॅंग हा भारतातील लोकशाही शासनव्यवस्थेचा एक आधार आहे आणि तो भारतीय लेखा परिक्षण आणि लेखा विभागाचा प्रमुख असतो.
- ब) महालेखापरिक्षकाला देण्यात येणारे वेतन व भत्ते यांचा उल्लेख भारतीय संविधानाच्या दुसऱ्या परिशिष्टामध्ये आहे.
- क) घटनेनुसार महालेखापरिक्षकाचा कार्यकाल हा पाच वर्षे किंवा वयाची 65 वर्षे पूर्ण होईपर्यंत, जे आधी घडेल ते असतो.
- ड) वित्तीय प्रशासनासंबंधी कार्यकारीचे संसदेप्रती असलेले उत्तरदायित्व महालेखापरीक्षकांच्या लेखापरीक्षण अहवालातून सुनिश्चित केले जाते. संसदेचा अंतर्गत भाग म्हणून राष्ट्रपती त्यांच्या मर्जीनुसार महालेखापरीक्षकाला पदावरून दूर करू शकतात.

पर्यायी उत्तरे :

1) अ, ब आणि ड	2) ब आणि क
3) अ आणि ब	4) वरील सर्व

Consider the following statements regarding the comptroller and Auditor General of India (CAG) and choose the correct statement/s.

- a) CAG is one of the bulwarks of the democratic system of government in India and is the head of the Indian Audit and Accounts Department.
- b) The salary and allowances of CAG are mentioned in the second schedule of the Indian Constitution.
- c) Constitution mentions CAG holds office for a period of five years or upto the age of 65 years, whichever is earlier.
- d) The accountability of the executive to the Parliament in the sphere of financial administration is secured through audit reports of the CAG. As an integral part of the Parliament, CAG can be removed from his office on account of the President's pleasure.

Answer Options :

1) a, b and d	2) b and c
3) a and b	4) All of the above

91. वित्त आयोगासंबंधी विधाने विचारात घ्या.

अ) कलम 280 नुसार राष्ट्रपती गठन करतात.

ब) पहिल्या वित्त आयोगाची स्थापना 22 नोव्हेंबर 1951 रोजी करण्यात आली.

क) आयोगाच्या सदस्यांच्या पात्रतेचे निकष राष्ट्रपती ठरवून देतात.

ड) 14 व्या वित्त आयोगाचे अध्यक्ष डॉ. वाय. वी. रेड्डी होते.

अयोग्य विधान/ने ओळखा.

1) फक्त क व ड

2) फक्त अ, ब व क

3) फक्त क

4) सर्व विधाने बरोबर आहेत.

Consider the following statements regarding Finance Commission of India.

a) Article 280 provides for constitution of Finance Commission by President.

b) 1st Finance Commission constituted on 22nd November 1951.

c) President prescribes the qualifications for the members of the Finance Commission.

d) Dr. Y. V. Reddy was the Chairman of 14th Finance Commission.

Find incorrect statement/s.

1) Only c and d

2) Only a, b and c

3) Only c

4) All statements are correct

92. पुढील विधाने विचारात घ्या.

अ) महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाची स्थापना कलम 315 अंतर्गत करण्यात आली आहे.

ब) दोन किंवा अधिक राज्यांसाठी स्थापन करण्यात येणारा संयुक्त लोकसेवा आयोग हा संवैधानिक असतो. पर्यायी उत्तरे :

1) फक्त अ बरोबर

2) फक्त ब बरोबर

3) दोन्ही बरोबर

4) दोन्ही चूक

Consider the following statements.

a) Maharashtra Public Service Commission is constituted under article 315 of the constitution.

b) An Joint Public Service Commission created for two or more states is a constitutional body.

Answer Options :

1) Only a correct

2) Only b correct

3) Both are correct

4) Both are incorrect

93. 1953 मध्ये नियुक्त करण्यात आलेल्या पहिल्या मागासवर्ग आयोगाचे अध्यक्ष कोण होते?

1) बी. पी. मंडळ

2) काका कालेलकर

3) राम नंदन

4) राघव नंदन

Who was the chairman of the first backward classes commission appointed in 1953?

1) B. P. Mandal

2) Kaka Kalelkar

3) Ram Nandan

4) Raghav Nandan

94. पुढील विधाने विचारात घ्या.

- अ) भारतीय संविधानामध्येकेंद्रीय लोकसेवा आयोग या संपूर्ण संस्थेच्या पात्रतेविषयी निकष दिलेला आहे.
ब) केंद्रीय लोकसेवा आयोगाचे अध्यक्ष किंवा सदस्यांनी त्यांचा पहिला कार्यकाळ पूर्ण केल्यानंतर ते त्याच कार्यालयाच्या दुसऱ्या कार्यकाळासाठीच्या पुनर्नियुक्तीस पात्र नाहीत.

पर्यायी उत्तरे :

1) अ बरोबर, ब चूक	2) अ चूक, ब बरोबर
3) दोन्ही बरोबर	4) दोन्ही चूक

Consider the following statements.

- a) The constitution of India specifies qualification for the union public service commission as a whole body.
b) The chairman or a member of UPSC having completed his/her first term is not eligible for reappointment for a second term to that office.

Answer options :

1) a correct, b incorrect	2) a incorrect, b correct
3) Both are correct	4) Both are incorrect

95. राज्यातील महाधिवक्ता यांच्या संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या.

- अ) संबंधित उच्च न्यायालयाच्या मुख्य न्यायाधीशांशी चर्चा के ल्यानंतर राष्ट्रपती महाधिवक्ताची नियुक्ती करतात.
ब) ते राज्य सरकारचे मुख्य कायदा अधिकारी आहेत.
क) राष्ट्रपतींच्या मतानुसार प्रख्यात कायदेतज्ज्ञ असलेल्या व्यक्तीची राज्याचा महाधिवक्ता म्हणून नियुक्ती केली जाऊ शकते.

चुकीचे विधान/ने निवडा:

1) फक्त अ	2) फक्त ब
3) फक्त अ, ब	4) फक्त अ, क

Consider the following statements with respect to the Advocate general in the state.

- a) He is appointed by the President after consultation with the Chief justice of the concerned High Court.
b) He is the chief law officer of the state government.
c) A person who is a prominent jurist in the opinion of the President can be appointed as the advocate general of the state.

Choose incorrect statement/s :

1) Only a	2) Only b
3) Only a, b	4) Only a, c

96. परिशिष्ट 2 : वेतन, भत्ते व विशेष अधिकार यामध्येपुढीलपैकीकोण समाविष्ट नाही?

1) उच्च न्यायालयाचे न्यायाधीश	2) भारताचे नियंत्रक व महालेखापरिक्षक
3) राज्यविधान परिषदेचे उपसभापती	4) भारताचा महान्यायवादी

Who among the following is not included in the second schedule (Provisions relating to emoluments, allowances and privileges)

- 1) Judges of High Court
- 2) Comptroller and Auditor General of India
- 3) State legislative council's vice-chairman
- 4) Attorney General of India

97. प्रशासकीय न्यायाधिकरण यांसंबंधी खाली दिलेल्या विधानांचा विचार करा.

अ) मूळ घटनेतील भाग 14 अ : न्यायाधिकरणे यानुसार केंद्र व राज्यांमध् प्रशासकीय न्यायाधिकरणांची स्थापना करण्यात आली आहे.

ब) केंद्रीय प्रशासकीय न्यायाधिकरण (CAT) च्या अध्यक्षांचा कार्यकाल 6 वर्षे किं वा वयाची 65 वर्षे आहे.

क) केंद्रीय प्रशासकीय न्यायाधिकरणावरील सदस्यांची निवड मंत्रीमंडळाची नियुक्ती समितीशी (ACC) सल्लामसलत करून लोकसभेचे सभापती शिफारस करतात.

ड) केंद्रीय प्रशासकीय न्यायाधिकरणाच्या अध्यक्षांची व उपाध्यक्षांची नेमणूक राष्ट्रपती करतात.

बिनचूक विधाने ओळखा.

1) विधान अ आणि ब	2) विधान ब व ड
3) विधान अ, ब, क व ड	4) वरीलपैकी एकही नाही

Consider the following statements regarding administrative tribunals.

a) The central and state administrative tribunals are established according to the provisions of part 14A tribunals from the original constitution.

b) Chairman of central administrative tribunal hold office for a term of six years or until he/she attains age of 65.

c) Members of central administrative tribunal are appointed on the basis of recommendations made by the speaker of Lok Sabha with an approval from appointments committee of the cabinet (ACC).

d) Chairman and vice-chairman of the central administrative tribunal are appointed by the President.

Find the correct option

1) Statement a and b	2) Statement b and d
3) Statement a, b, c and d	4) None of the above

98. खालील विधाने विचारात घ्या.

- अ) खासगी सदस्य विधेयक संसदेत मांडण्यासाठी एक महिना आधी सूचना द्यावी लागते.
ब) सार्वजनिक विधेयकाच्या तुलनेत संसदेद्वारे मंजूर होण्याची शक्यता कमी आहे.

पर्यायी उत्तरे :

1) अ बरोबर	2) ब बरोबर
3) दोन्ही बरोबर	4) दोन्ही चुकीचे

Consider the following statements and choose the correct option.

- a) Introduction of a private member's bill in the parliament requires one month notice.
b) It has less chance to be approved by the parliament as compared to public bill.

Answer options :

1) a correct	2) b correct
3) Both correct	4) Both incorrect

99. अयोग्य विधान ओळखा.

- 1) भारताच्या संचित निधीतून खर्च संसदीय कायद्याविना करता येत नाही.
2) भारताचा आकस्मिक निधी राष्ट्रपतींच्या बतीने संसदेचे महासचिव धारण करतात.
3) राष्ट्रपती आकस्मिकता निधी संसदीय संमतीशिवाय वापरू शकतात.
4) भारताचे सार्वजनिक लेखे या निधीतून संसदीय संमतीविना खर्च करता येतो.

Identify incorrect statements.

- 1) Expenditure from India's consolidated funds cannot be made without parliamentary act.
2) The Secretary General of Parliament on behalf of the President holds the contingency fund.
3) The president uses contingency funds without parliamentary consent.
4) Expenditure can be made from Public Accounts of India without parliamentary consent.

100. योग्य विधाने ओळखा.

अ) कलम 105 मध्ये संसदीय विशेषाधिकारांची तरतूद आहे.

ब) घटनेने भारताचे महान्यायवादी, महालेखापरिक्षक व केंद्रीय मंत्री या व्यक्तींनाही संसदीय विशेषाधिकार प्रदान केलेले आहेत.

क) भारताच्या राष्ट्रपतींना संसदीय विशेषाधिकार लागू होत नाहीत.

पर्यायी उत्तरे :

1) वरीलपैकी सर्व योग्य

2) फक्त अ, ब

3) फक्त ब, क

4) फक्त अ, क

Identify the correct statements.

a) Article 105 is provided for parliamentary privileges.

b) The constitution has given parliamentary privileges to the Attorney General and the CAG and to the union minister as well.

c) Parliamentary privileges do not apply to the President of India.

Answer Options :

1) All of the above are correct

2) Only a, b

3) Only b, c

4) Only a, c